

Tíðargrein

Vit hava brúk meira enn orð

Psykiatriin í Føroyum bløðir. Tað hevur hon gjørt í mong ár. Men hvør hevur skyldina? Eru tað starvsfólkini úti á psykiatriska depli, eru tað politikararnir, er tað Almannaverkið, ella kanska samfelagið sum heild?

Eg spyrji tí, tað tykist so um, at bólturin, sum eitur »psykiatri«, verður kastaður frá hond til hond, men eingin hevur hug at taka hann.

Psykiatriina er eitt økið, sum allir politikarar siga seg vilja raðfesta. Kortini er hon ikki blivin raðfest í nóg stóra mun. Aftur og aftur hoyra vit, hvussu vánaligar umstøðurnar eru úti á deplinum, og aftur og aftur má onkur gera okkurt, men onkur ger ongantið nóg nógv, til at tað blívur til meira enn lappaloysnir.

Nú mugu vit taka ábyrgd

Lappaloysnir loysa einki. Nú má tað vera liðugt við bóltspæli og undanførslum. Nú mugu vit gera nakað konstruktivt í felag. Vit kunnu øll klaga og lova, men einki kemur burturúr, um tað bara verða orð. Vit mugu

taka ábyrgd og gera nakað við støðuna, og vit mugu gera tað nú.

Psykiatri er meira enn tað at fólk blíva so sjúk, at tey mugu innleggjast. Tað er alt frá fólki, sum eru 100% funktionel, men hava avbjóðingar, til fólk, sum als einki kunnu gera uttan hjálp. Øll eiga tey at fáa tilboð um hjálp, og øll hava tey avvarðandi, sum verða ávirkaði. Harumframt er tað so ómetaliga lætt, at seta eitt roknistykki upp, sum vísur, hvussu nógv samfelagið kann vinna peningaliga, av at hjálpa teimum, sum hava brúk fyri tí, so tey blíva arbeiðsfør. Men tað vit kunnu vinna peningaliga er einki, afturímóti tí, sum tey við sinnisórógvi og avvarðandi teirra kunnu vinna reint menniskjansliga. Og tað er okkara skylda sum samfelag, at seta væl meira orku av til at hjálpa teimum.

Menniskju, sum pínast

Sum áhugafelag teirra, sum eru rakt av sálarligum avbjóðingum og avvarðandi teirra, eru søgurnar vit hoyra frá limum okkara ofta hjartanemandi. Tað er konan, sum kedd og frustrerað ringir. Hon spyr um tilboð, sum hon kann blíva víst til. Men hon sleppur ikki framat nøkrum tilboði her og nú, tó at hon hevur brúk fyri tí. Hon grætur og sigur, at hon als ikki orkar meira, og at tað hevði verið lættari, at flutt av landinum.

Tað er maðurin, sum ikki torir út. Klokkan er yvir fyra, og hansara egni lækni er ikki til arbeiðis meira. Hann má innleggjast, tosar um sjálmorð og vil ikki inn aftur á psykiatriska depil. Eg kann einki gera. Eg royni at tosa við hann, og hann blívur eisini róligari, men hann hevur

brúk fyri professionellari hjálp her og nú.

Og so er tað mamman, sum ringir. Sonurin er so illa sjúkur, at hon er bangin fyri, at hann kann finna uppá, at skaða seg sjálván. Hon fær ikki fatur á sálarfrøðinginum hjá soninum, tí klokkan er yvir fyra, og veit ikki hvar hon kann fáa hjálp.

Hesi fólkinu hava øll brúk fyri einum staði at venda sær til. Eitt stað tey kunnu ringja og fáa tey ráðini tey hava brúk fyri, ella bara onkran, sum hevur tíð og orku, at lurta eftir teimum. Onkur, sum dugir at skilja teirra støðu.

Ítøkiligar loysnir

Sannleikin er, at politiska skipanin leingið hevur vítað hvørjum vit hava brúk fyri, fyri at betra tænaðuna, og at alt í alt kostar tað relativt lítið, í

mun til tað vit sum samfelag fáa burturúr. Kortini fær psykiatriin sjáldan meira enn tað í eyka figging, sum lønarvøksturin kostar, og ofta ov lítið til at viðlíka-halda tey tilboð, vit longu hava.

Við hava brúk fyri, at psykiatriin eisini verður ein partur av skaðastovuni. At vit eftirútbúgva eini 2–3 psykiatri-sjúkrasystarar, sum spesialisera seg innan at taka ímóti akuttum tilburðum á skaðastovuni. Hetta hevði kostað áleið 1 millión krónur árliga í eftirútbúgving og lønum, og hevði ógvuliga bókstavliga bjargað lívum her og nú.

Vit hava brúk fyri fleiri og hægri raðfest viðgerðartilboð, sum ikki eru tengd at heilivági. Samrøður, tónleikaterapi, ergoterapi, psykiatrisk fysioterapi, DAT viðgerð, styrkivenjing og aðrar venjingar, listaterapi,